

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1	สภาพปัจจุบันและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา	1
	(Statement of the Problem and Significance of the Study)	
1.2	วัตถุประสงค์สำคัญและขอบเขตของการศึกษา	5
	(Major Objectives and Scope of the Study)	
1.3	ระเบียบวิธีการศึกษา (Study Methods)	5
1.3.1	วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Methods of data-collection)	6
1.3.2	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Methods of data-analysis)	6
1.3.3	การนำเสนอรายงาน (Research report presentation)	7
1.4	ข้อจำกัดในการวิจัย (Research Limitations)	9
1.5	ระยะเวลาที่ศึกษา	9
1.6	นิยามศัพท์ (Definitions)	9
1.7	ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา (Expected Outputs of the Study)	10

บทที่ 2 กรอบการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกับ

การปกครองในระบบประชาธิปไตย : แนวคิด ความสำคัญระดับและเครื่องมือ
กระบวนการและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1	ความหมายของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	11
	(Definition of Participatory Democracy)	
2.2	ความสำคัญของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Importance of Participatory Democracy and the Promotion of a Democratic Government)	15
2.3	ระดับขั้นและเครื่องมือของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	16
	(Levels and Instruments of Participatory Democracy)	
2.4	กระบวนการของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	27
	(Process of Participatory Democracy)	
2.5	ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของประชาชน	31

บทที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทสากล : ประเด็นในทางกฎหมายที่สำคัญ

3.1	ที่มาของการมีส่วนร่วมของประชาชน	39
3.1.1	กรณีทั่วไป : จากประชาธิปไตยทางตรง-ประชาธิปไตยแบบตัวแทน สู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	39

3.1.1.1 ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)	39
3.1.1.2 ประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy)	40
3.1.1.3 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)	40
3.1.2 กรณีเกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม : จากเวทีสากลสู่เวทีภูมิภาค	41
3.1.2.1 ระดับชาติ	41
3.1.2.2 ระดับภูมิภาค	42
3.1.3 คุณค่าของการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม	44
3.1.3.1 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	44
3.1.3.2 ข้อจำกัดของนักนิติบัญญัติ : มิใช่ขุมแห่งปัญญาหรือคลัง แห่งข้อมูลที่ครอบคลุมสมบูรณ์ที่สุด	44
3.1.3.3 ความจำเป็นในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนที่มี ต่อกระบวนการในการตัดสินใจและที่ต้องบุคคลที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ	45
3.2 การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยแนวคิดทางกฎหมาย :	45
การทำให้เป็นกฎหมาย (Legalization)	
3.2.1 การรองรับสิทธิของประชาชน : มุ่งมองด้านสิทธิ (Right)	45
3.2.1.1 สิทธิเสรีภาพที่เกี่ยวกับมีส่วนร่วมของประชาชน	45
3.2.1.2 การรับรองสิทธิในรัฐธรรมนูญ	46
3.2.2 การตรวจสอบกลไกของการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ :	47
มุ่งมองด้านอำนาจหน้าที่ของรัฐ (Authority) และการใช้อำนาจหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
3.2.2.1 สหรัฐอเมริกา	47
3.2.2.2 ฝรั่งเศส	48
3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทสากล	49
3.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายระดับชาติ (Public Participation in National Policies Planning)	49
3.3.1.1 ประเทศไทย	49
3.3.1.2 สหรัฐอเมริกา	51
3.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างกฎ (Public Participation in Rule Making)	51
3.3.2.1 ประเทศไทย	51
3.3.2.2 สหรัฐอเมริกา	52
3.3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจอนุมัติโครงการและ ออกใบอนุญาต (Public Participation in Projects Decision-making and Permitting)	52
3.3.3.1 ประเทศไทย	53

หน้า

3.3.3.2 สหรัฐอเมริกา	55
3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการศึกษาผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและการตัดสินใจออกใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการต่างๆ	55
บทที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย ก่อนปี พ.ศ. 2540 : แนวคิด กลไก การปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคสำคัญ	63
4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมือง	63
4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการพัฒนา	68
4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	69
4.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง	70
4.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม	70
4.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม	77
4.4.1 ความเป็นมาในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	77
4.4.2 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	80
4.4.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มประชาชนผู้มีส่วนร่วม	80
4.4.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสาร	81
4.4.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน	82
4.5 กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของสังคมไทย	82
4.5.1 กรณีที่ 1 : การจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก	82
4.5.2 กรณีที่ 2 : การจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และโดยการประชุมกลุ่ม	83
4.5.3 กรณีที่ 3 : การจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มและการใช้แบบสอบถามเป็นแนวสัมภาษณ์	84
4.5.4 กรณีที่ 4 : การจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชนโดยการใช้เทคนิคการ ประชุมกลุ่มในขั้นตอนต่อๆ ของการศึกษา	85
4.5.5 กรณีที่ 5 : การจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชนโดยวิธีการหลายขั้นตอน	85
บทที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 : แนวคิด และกลไก	107
5.1 วิวัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย : การปฏิรูปการเมืองกับการ ปฏิรูปกฎหมาย	107
5.1.1 ที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมีส่วนร่วม พุทธศักราช 2540	107

5.1.2 หลักการของระบบประชาธิปไตยแบบประชาธิรัฐมีส่วนร่วมตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	111
5.2 เครื่องมือสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่ง ^{สำเนา} ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540	114
5.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐในการกำหนดนโยบายระดับชาติ	114
5.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐในการสร้างกฎ	121
5.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐในการตัดสินใจ อนุมัติโครงการและ ออกใบอนุญาต	125
บทที่ 6 ปัญหาเกี่ยวกับกรณีศึกษาและอุปสรรคสำคัญของการมีส่วนร่วม^{สำเนา} ของประชาธิรัฐในสังคมไทย	145
6.1 กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	145
6.1.1 กรณีศึกษาการจัดให้มีส่วนร่วมของประชาธิรัฐโดยเทคโนโลยีการสื่อสารทางลีก	151
6.1.2 กรณีศึกษาการจัดให้มีส่วนร่วมของประชาธิรัฐโดยเทคนิคการประชุมกลุ่ม ^{สำเนา} และการสัมภาษณ์	152
6.1.3 กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมโดยมีขั้นตอนการลงข้อมูลล่วงหน้า ^{สำเนา} และมีการจัดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นขั้นตอน	153
6.1.4 กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมแบบรายขั้นตอน	154
6.2 ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ไปปฏิบัติ ^{สำเนา}	161
6.2.1 ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของ ^{สำเนา} ประชาธิรัฐ	161
6.2.2 ปัญหาด้านโครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบาย	162
6.2.3 ปัญหาการใช้เครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐ	163
6.2.4 ปัญหาเรื่องระบบกฎหมายกับการปฏิรูปกฎหมายระดับโครงสร้าง	166
6.2.5 ปัญหาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ^{สำเนา} ในการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐ	166
6.2.6 ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและความพร้อมของประชาธิรัฐ	168
6.2.7 ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ	171
6.3 ปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐ ^{สำเนา}	172
6.3.1 ปัญหาการวัดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาธิรัฐ	172
6.3.1.1 วิธีการทางกฎหมาย	172

บทที่ 6 วิธีการที่มิใช่กฎหมาย	172
6.3.1.2 ปัญหาด้วยวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป	173
6.3.3 ปัญหาด้วยวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษา	177
ผลผลกระทบสิ่งแวดล้อม	
บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะ	181
7.1 บทสรุป	181
7.1.1 ผลการวิจัย	181
7.1.2 ปัญหาสำคัญที่พบจากการวิจัย	188
7.2 ข้อเสนอแนะ	189
7.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	189
7.2.2 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย	190
7.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการบริหาร	190
7.2.4 ประเด็นที่ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต	192
บรรณานุกรม	195
ภาคผนวก :	
ภาคผนวก ก. ร่างพระราชบัญญัติสนับสนุนและประดานงานกระบวนการมีส่วนร่วม	209
ของประชาชน พ.ศ.	
ภาคผนวก ข. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย	219
ภาคผนวก ค. โครงการพัฒนาชนบทและชุมชน ตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	225
ภาคผนวก ง. การดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบท	237
ภาคผนวก จ. กรอบนโยบายและแนวปฏิบัติโครงการพัฒนาตำบล ปี 2542	243

สำหรับการอ้างอิงและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational purpose only